

Nr 262.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa åtgärder till främjande av avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk; given Stockholms slott den 29 maj 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 maj 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Under åberopande av jordbruksutskottets utlåtande nr 66 har riksdagen i skrivelse den 22 april 1933, nr 164, i anledning av de likalydande motionerna I: 46 och II: 86 anhållit, att Kungl. Maj:t ville om möjligt för den nu samlade riksdagen framlägga utredning och förslag beträffande åtgärder för stödjande och ordnande av slaktdjurs- samt kött- och fläskmarknaden främst i prisstödjande syfte.

I sitt förenämnda utlåtande har jordbruksutskottet erinrat, att förslag till åtgärder av nyssberörd art föreläge i ett av jordbruksutredningen avgivet, den 16 december 1932 dagtecknat *betänkande angående produktions- och avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk* (stat. off. utr. 1933: 12). Ehuru förslaget framlagts så sent — betänkandet är utkom-

met från trycket och ingivet till jordbruksdepartementet först i mars månad 1933 — att detsamma ej kunnat föranleda någon proposition till årets riksdag inom den ordinarie propositionstiden, har utskottet ansett det med hänsyn till vikten av denna fråga önskvärt, att den det oaktat om möjligt förelades 1933 års riksdag.

Betänkandet innehåller under särskilda kapitel utförlig redogörelse för dels produktion och förbrukning m. m. i Sverige av slakteriprodukter, dels organisationen av handeln i Sverige med slaktdjur samt kött och fläsk, dels prisbildningen i Sverige å slaktdjur samt kött och fläsk samt dels avsättningsförhållandena utomlands för slaktdjur samt kött och fläsk. I ett femte kapitel upptagas förslag till åtgärder för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för slaktdjur samt kött och fläsk (sid. 147 o. f.). Inledningsvis anför jordbruksutredningen i sistnämnda kapitel i huvudsak följande.

Av utredningen framginge, att läget å slaktdjursmarknaden i Sverige liksom i andra länder för närvarande vore synnerligen tryckt. Priserna å slaktdjur låge sålunda avsevärt under genomsnittsnivån före kriget. Nackdelarna av det vidlyftiga mellanhandssystem, som mångenstädes rådde inom kreaturshandeln, gjorde sig särskilt starkt gällande under tryckta tider till följd av att dels handelns kostnader i stor omfattning förblivit fasta och därför procentuellt sett tilltoge, i den mån varupriserna nedginge, dels ock de med handelns utövande förbundna riskerna vid dylika tillfällen bleve större. Den därav föranledda ökningen i marginalen mellan försäljnings- och inköpspriser komme på grund av varuöverflödet att främst belasta producenterna. Om hänsyn toges till samtliga de omständigheter, som bidroge till att minska jordbrukarens nettoutbyte vid slaktdjurens försäljning, torde man knappast våga räkna med att denne, åtminstone vid avyttring av nötkreatur, i allmänhet erhöle mer än hälften av de priser, som gällde före kriget.

Att kreatursprisernas fall under de senare åren i hög grad försämrat jordbrukarnas redan förut svaga ekonomi vore uppenbart. Varje åtgärd, som vore ägnad att lätta slaktdjursmarknaden, skulle vara av stor betydelse såsom ett led i det allmännas strävanden att mildra verkningarna av rådande kris inom jordbruket. Redan av detta skäl syntes det påkallat, att staten gjorde vad från dess sida vore möjligt för att höja kreaturspriserna utan att andra berättigade intressen därigenom skadades. Härtill komme emellertid, att därest statsmakterna genom sina åtgärder kunde bidra till reda och ordning inom handeln på förevarande område och på så sätt medverka till att distributionskostnaderna för slaktdjuren samt kött och fläsk minskades, fördelarna därav komme landet i dess helhet till godo. Jordbruksutredningen vore visserligen fullt medveten om att synnerligen betydande svårigheter mötte, när det gällde att genom åtgärder från det allmännas sida reglera handeln med olika varor, men dessa svårigheter borde ej få avskräcka. De vinster, som torde vara möjliga att ernå vid ett mera planmässigt ordnande av hithörande förhållanden, vore nämligen så betydande, att även ganska kännbara uppoffringar i olika hänseenden kunde vara motiverade.

Bland de svårigheter, som mötte varje statligt ingrepp för att till förmån för producenterna nedbringa distributionskostnaderna borde i främsta rummet framhållas jordbrukarnas bristfälliga organisation med därav för-

anledda starka splittring av utbudet på ett stort antal händer, vilket i sin ordning medförde, att jordbrukarna saknade möjlighet att genom en målmedveten prispolitik hävda sina intressen. För att fördelarna av distributionens förbilligande skulle komma jordbrukarna till godo erfordrades därför i regel vidtagande av särskilda åtgärder. Bland omständigheter, som överhuvudtaget bidroge att försvåra en reglering av marknaden på förevarande område, finge vidare nämnas varornas starkt skiftande kvalitet, deras lättförstörbarhet, handelns bristfälliga organisation m. m. Flerparten av dessa svårigheter vore av den art, att för deras bemästrande eller övervinnande statliga åtgärder i regel ej vore tillräckliga. När jordbruksutredningen angäve vissa riktlinjer, efter vilka utredningen ansåge ett ingripande från statens sida i marknadsreglerande syfte böra ske, vore det därför under den allmänna förutsättningen, att de enskilda jordbrukarna samt övriga vid slaktdjurens avsättning verksamma näringsutövare gjorde vad på dem ankomme för att det med åtgärderna avsedda ändamålet skulle ernås.

Betänkandet utmynnar i hemställan,

att för utlämnande av lån för anläggande, ombyggnad eller modernisering av andelsslakteri inrättas en statens slakterilånefond med ett begynnelsekapital av 1,000,000 kronor samt att villkoren för lån från sagda fond bestämmas i huvudsaklig överensstämmelse med vad i betänkandet angivits;

att å riksstaten för budgetåret 1933/1934 anvisas ett belopp av 10,000 kronor att av Sveriges allmänna lantbrukssällskap användas vid ordnande av noteringsväsendet på slaktdjurshandelns område i enlighet med i betänkandet förordade riktlinjer;

att gällande fraktsatser för levande djur vid transport å statens järnvägar, på sätt i betänkandet anförts, dels bringas i bättre överensstämmelse med motsvarande fraktsatser för kött och fläsk, dels ock så bestämmas, att samlastning mellan avsändare å skilda orter underlättas;

att årlig statistisk berättelse rörande slakterinäringen utarbetas i huvudsaklig överensstämmelse med i betänkandet angiven plan;

att åtgärder vidtagas på sätt i betänkandet angivits för att inom riket enhetliga klassificeringsnormer för slaktdjur och slakteriprodukter utarbetas och av statlig myndighet auktoriseras;

att sådana föreskrifter meddelas i avseende å den statliga upphandlingen av kött och fläsk, att endast klassificerade och i anslutning därtill märkta varor må godtagas vid leverans till statens inrättningar;

att gällande lagstiftning rörande köttbesiktning och slakthus snarast möjligt omarbetas under beaktande av vad i detta hänseende i betänkandet finnes anført;

att bestämmelser meddelas dels därom, att förslag till kommunal ordnings- eller hälsovårdsföreskrift berörande köttanteringen, vilket underställes länsstyrelse för fastställelse, skall delgivas medicinalstyrelsen, som har att, därest förslaget föranleder erinran, därom underrätta länsstyrelsen, dels ock om att innan dylikt förslag av länsstyrelsen fastställes, för-

valtningsutskottet hos vederbörande hushållningssällskap bör, om möjligt, hava beretts tillfälle yttra sig däröver;

att staten tillförsäkras ensamrätt att ur riket utföra saltade sidor av svin (bacon) samt att i anslutning därtill åtgärder vidtagas för bildande av en särskild sammanslutning av exportslakterier, å vilken sagda rätt må överlåtas;

att bestämmelser angående upptagande av allmän omsättningsavgift å slaktdjur och användningen av inflytande avgiftsmedel meddelas enligt i betänkandet angivna grunder; samt

att ett centralt organ för handhavande av statliga regleringsåtgärder i avseende å marknaden för slaktdjur och slakteriprodukter inrättas på sätt i betänkandet angivits.

Över betänkandet hava efter remiss *yttranden* avgivits av lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret, kommerskollegium efter hörande av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, järnvägsstyrelsen, statistiska centralbyrån, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser, kooperativa förbundet förening u. p. a., svenska veterinärföreningen för kött- och mjölkhygien, svenska exportslakteriernas förening u. p. a., Sveriges charkuteri- & slakteriidkares riksförbund, föreningen svenska städers offentliga slakthus, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, interimstyrelsen för Sveriges slakteriförbund samt svenska livsmedelsarbetareförbundet. Lantbruksstyrelsen har införskaffat yttranden från samtliga hushållningssällskap. Vid överståthållarämbetets och länsstyrelsernas yttranden hava fogats utlåtanden från ett stort antal kommunala myndigheter, styrelserna för de offentliga slakthusen med flera. Yttranden i ärendet hava tillika inkommit från skånska slakteri- och charkuteriidkareförbundet, Hälsingborgs med omnejd slakteri- & charkuteriidkareförening samt Kristianstadsortens slakteriidkareförening u. p. a.

Departements-
chefen.

Av såväl betänkandet som de däröver avgivna yttrandena framgår, att förhållandena på slaktdjurs- samt kött- och fläskmarknaden, särskilt ur producenternas synpunkt, icke äro tillfredsställande. Att på ett ändamålsenligt sätt reglera berörda förhållanden möter, såsom jordbruksutredningen erinrat, betydande svårigheter. Otvivelaktigt torde det i främsta rummet ankomma på jordbrukarna själva att vidtaga de åtgärder, vilka kunna vara påkallade för främjande av avsättningen av deras produkter till skäliga priser. Emellertid är det tydligt, att producenternas strävanden i dylik riktning kunna av statsmakterna avsevärt underlättas, ävensom att över huvud resultatet av desamma i icke ringa grad är beroende av den ställning till frågan, som statsmakterna intaga. Under nuvarande betryckta läge för jordbruksnäringen torde staten icke böra undandraga sig att, där med hänsyn till övriga samhällliga intressen så lämpligen låter sig göra, inom rimliga gränser stödjande ingripa på förevarande område.

Vissa av jordbruksutredningens förslag och synpunkter synas förtjänta av beaktande. I andra avseenden åter har jag icke kunnat biträda utredningens uppfattning. Delvis torde också vad utredningen föreslagit vara av beskaffenhet att, innan slutlig ställning till frågan kan intagas, böra göras till föremål för närmare undersökningar och överväganden än omständigheterna hittills medgivit. Med anledning av riksdagens framställning den 22 april 1933 har jag emellertid ansett mig böra nu anmäla betänkandet jämte däröver avgivna utlåtanden, och kommer jag att i det följande framlägga vissa förslag, vilkas avlåtande till riksdagen synes mig kunna på sakens nuvarande ståndpunkt föranledas.

Inrättande av en statens slakterilånefond.

Såsom medel att åstadkomma en ändamålsenligare avsättning av slaktdjuren och därigenom uppnå ett förbättrat prisläge har jordbruksutredningen särskilt framhållit en målmedveten och fast organiserad andelsrörelse på området (sid. 149 o. f.). Med hänsyn till andelsrörelsens betydelse för landets jordbruk har jordbruksutredningen ansett starka skäl tala för att staten såsom ett led i sina åtgöranden för stödjande av förevarande gren av jordbruksnäringen lämnade sin medverkan till rörelsens främjande. Jordbruksutredningen har erinrat, att Sveriges allmänna lantbrukssällskap upptagit frågan om andelsorganisation på slakteriområdet till behandling och i samband därmed utarbetat plan för organisationsarbetets bedrivande, samt att i anslutning till denna plan våren 1932 under sällskapets medverkan bildats en hela landet omfattande slakterisammanslutning, Sveriges slakteriförbund. Andelsrörelsens lokala organ skulle enligt berörda plan utgöras av dels kreatursförsäljningsföreningar, dels andelsslakteriföreningar. De förra skulle företrädesvis hava sin verksamhet i närheten av större avsättningsorter med eget offentligt slakthus, medan de senare skulle bildas å mera avlägsna trakter eller där de lokala förhållandena särskilt lämpade sig härför.

Jordbruksutredningen har vidare anfört, att även om det i enstaka fall torde vara möjligt för andelsslakteriföreningarna att förhyra lämpliga lokaler, byggande av särskilda lokaler dock i regel torde erfordras. Medel härtill ävensom för slakteriernas utrustning med kylanläggningar m. m. borde givetvis i första hand tillskjutas av medlemmarna, vilket under nu rådande förhållanden mötte stora svårigheter. Man kunde därför vänta, att kapitalanskaffningen i huvudsak komme att ske genom lån mot ansvarsförbindelser av medlemmarna. Med all sannolikhet komme räntekostnaden därför att bliva en mycket ogynnsam faktor i slakteriernas stat. För att underlätta medelsanskaffningen och samtidigt bereda jordbrukarna möjlighet att erhålla lån mot lägre ränta än den, som tillämpades vid vanliga affärslån med motsvarande säkerhet, torde det vara lämpligt att staten medverkade genom beviljande av lån mot låg ränta. På grund här-

av och då ifrågavarande lånebehov kunde förutsättas bliva av mera varaktig natur, borde en särskild lånefond, förslagsvis benämnd *statens slakterilånefond*, inrättas. Begynnelsekapitalet i denna fond syntes jordbruksutredningen böra bestämmas till lägst 1,000,000 kronor.

Rörande villkoren och övriga bestämmelser för lån ur den sålunda föreslagna fonden har jordbruksutredningen anfört följande.

Lån ur fonden torde böra medgivas endast andelsföreningar för anläggande eller ombyggnad av slakteri eller ock för vidtagande i sådant av teknisk förbättring av väsentligare omfattning. Vid beviljandet av lån borde noggrant prövas *dels* behovet av slakteri överhuvud på den plats, varom fråga vore, varvid särskild hänsyn borde tagas till möjligheterna av att genom slakteriets tillkomst tillförseln av slaktdjur till andra andels-slakterier eller till offentliga slakthus skulle minskas, *dels ock* om den sökande andelsföreningen vore så organiserad, att den kunde anses äga förutsättningar för en framgångsrik verksamhet. I lånevillkoren borde vidare föreskrivas, att lånesökanden skulle vara ansluten till det för hela landet representativa slakteriförbund, som vid tiden för ansökningen vore i verksamhet. Berörda förbund borde även beredas tillfälle att yttra sig över ansökningen, vilken borde avgöras av lantbruksstyrelsen. Medverkan av hushållningssällskapen i vidare mån än i form av yttrande över ansökningen i förekommande fall syntes ej vara påkallad. Prövning och godkännande av säkerhet för lånen torde böra tillkomma statskontoret. Beträffande låns återbetalande torde böra gälla, att detsamma uppdelades i två hälfter, av vilka den ena amorterades från och med tredje året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats, med lika belopp årligen under den tid lantbruksstyrelsen för varje särskilt fall bestämde, under iakttagande av att amorteringstiden sattes beträffande lån för vidtagande i slakteri av tekniska förbättringar till högst 10 år och beträffande annat lån till minst 15 och högst 20 år. I fråga om den andra hälften av lånet torde böra gälla enahanda bestämmelser, dock att lantbruksstyrelsen borde äga bestämma, när amorteringstiden skulle begynna. Lånesökanden skulle i samband med ansökningen ingiva plan för lånets amortering. I övrigt torde lånevillkoren kunna ansluta sig till dem, som gällde för lån ur mejerilånefonden, med vilken den nu ifrågasatta lånefonden företedde många beröringspunkter. Låneräntan syntes sålunda böra sättas till högst $4\frac{1}{2}$ procent, och lån borde kunna medgivas till högst $\frac{5}{6}$ av den beräknade kostnaden. Återstoden av kostnaderna förutsatte jordbruksutredningen skulle täckas genom tillskott från andelsägarna själva.

Förslaget har i de inkomna *yttrandena* i allmänhet tillstyrkts eller lämnats i princip utan erinran. Vissa hushållningssällskap hava hållit före, att det ifrågasatta kapitalet för lånefonden, 1,000,000 kronor, vore för knappt beräknat.

En del yttranden gå emellertid i avstyrkande riktning. Sålunda har Stockholms handelskammare anfört, att avsättandet av en dylik fond i varje fall icke borde ske innan man haft möjlighet att överblicka det intresse, som kunde uppstå för bildandet av nya föreningar, och man erhållit en ungefärlig uppfattning om deras egen ekonomiska bärkraft. Handelskammaren har framhållit, att faran med en statlig låne-

fond vore, att denna finge övertaga de lån, som de med ortens förhållanden förtrogna kreditgivarna ansett sig böra avvisa, samt dessutom nödgades utlämna dylika lån till en med hänsyn till risken för hög marginal och för låg ränta. — Sveriges charkuteri- & slakteriidkares riksförbund har avstyrkt förslaget i den mån därigenom äsyftades att gynna en vidare utveckling av den producentkooperativa verksamheten hän till andelsslakteriverksamhet kombinerad med charkuterifabrikation och minuthandel. Detta vore ett ensidigt gynnande av den kooperativa verksamheten till förfång för den privata. Det funnes redan cirka 2,500 charkuteriidkare inom riket med en sammanlagd årsproduktion av cirka 60,000 ton charkuterivaror. Något ytterligare behov av fabriker torde därför icke kunna finnas. — Även skånska slakteri- och charkuteriidkareförbundet samt Hälsingborgs med omnejd slakteri- & charkuteriidkareförening hava avstyrkt förslaget genomförande.

Beträffande *de särskilda lånebestämmelserna* hava erinringar i följande hänseenden framförts.

Ett flertal hushållningssällskap hava framhållit önskvärdheten av att lån kunde beviljas även för förvärvande av redan befintligt slakteri och för reorganisation av befintliga eller nedlagda andelsslakterier. Ett utsträckande av lånemöjligheterna att gälla även inköp av redan befintlig anläggning har jämväl förordats av bland andra lantbruksstyrelsen, som däremot avstyrkt sådan ändring i jordbruksutredningens förslag, att lån kunde beviljas också för rekonstruktion av äldre slakteriföreningar. Att utvidga långivningen till att omfatta sist avsedda fall vore enligt lantbruksstyrelsens åsikt att frångå syftet med lånefondens inrättande och för övrigt knappast tillrädligt på grund av de ekonomiska risker för statsverket, som därmed vore förbundna. Då en slakteriförening organiserats och slakteri anordnats men föreningen icke lyckats fullfölja sitt arbete utan nedlagt detsamma, sammanhängde detta i regel med att förutsättningar för en framgångsrik föreningsverksamhet på platsen i fråga icke varit för handen.

Av föreningen svenska städers offentliga slakthus och från slakthusstyrelsernas sida har förutsatts, att såsom ett oeftergivligt villkor för beviljande av lån från ifrågavarande fond skulle krävas att, i anslutning till vad jordbruksutredningen framhållit, behovet av slakteri över huvud på den ort, varom fråga vore, noggrant prövades, därvid hänsyn särskilt borde tagas till möjligheterna av att genom slakteriets tillkomst tillförseln av slaktdjur till andra andelsslakterier eller till offentliga slakthus komme att minskas.

Medicinalstyrelsen har anfört, att det från styrelsens synpunkt sett icke föreläge anledning att ensidigt gynna tillkomst eller modernisering av andelsslakterier, utan att såväl offentliga slakthus som alla statskontrollerade slakterier, vare sig andelsslakterier eller andra enskilda

företag, borde vara likställda i fråga om rätten att erhålla lån ur fonden. Vad beträffar de offentliga slakthusen hava jämväl föreningen svenska städers offentliga slakthus, slakthusstyrelserna med flera gjort gällande, att skäl syntes saknas att utestänga dessa från möjlighet att anlita lånefonden. En motsatt ståndpunkt har intagits av lantbruksstyrelsen, som hävdar, att det icke vore lämpligt att avsteg gjordes från den allmänna regeln, att rätten till lån ur statens lånefonder av förevarande typ skulle vara begränsad till lantmännens egna organisationer.

I fråga om säkerheten för ifrågavarande lån hava flera hushållningsällskap föreslagit, att härutinnan borde gälla vad som numera vore stadgat beträffande lån från mejerilånefonden, eller att såsom säkerhet finge godtagas botteninteckning i den fastighet, till vilken anläggningen hörde. Statskontoret har rörande detta spörsmål förklarat, att om avsikten vore, att sådan säkerhet som sist nämnts skulle godtagas, uttrycklig föreskrift därom borde meddelas. Ämbetsverket, vilket det enligt jordbruksutredningens förslag skulle åligga att pröva och godkänna säkerheten för lånen, kunde nämligen ej för sin del finna ett dylikt hypotek betryggande. Lantbruksstyrelsen slutligen har anfört, att om inteckning i vederbörande anläggning skulle kunna godtagas som säkerhet, måste beträffande den lånesökande föreningens organisation uppställas villkor, liknande dem som gällde för förening, som sökte lån ur statens spannmålslagerhusfond. Tecknat medlemsskap i föreningen skulle sålunda vara bindande för minst fem år samt vara förenat med ovillkorlig leveransplikt av alla till salu varande slaktdjur, varjämte medlemmarna skulle vara skyldiga att per slaktat djur inbetala ett visst, icke för obetydligt belopp till föreningens reservfond, till dess denna nått en betryggande storlek. Sådana bestämmelser vore enligt lantbruksstyrelsens förmenande under alla förhållanden fördelaktiga, då föreningarna därigenom skulle vinna i styrka och deras framtida bestånd i möjligaste mån säkerställas. Ur statens synpunkt vore det emellertid fördelaktigast, om de av jordbruksutredningen föreslagna bestämmelserna i fråga om säkerheten bleve gällande, om än lantbruksstyrelsen, på grund av erfarenhet från den tid, då liknande bestämmelser tillämpades för lån från mejerilånefonden, funne det antagligt, att svårigheter komme att möta för utbekommande av beviljade lån på grund av därmed förenade krav på säkerhet.

Kooperativa förbundet har ansett av betydelse, att de föreningar, som erhöle lån, redan i sina stadgar hade infört bestämmelser om nödig kapitalbildning, som säkerställde en sund utveckling hän mot ekonomiskt oberoende.

Jordbruksutredningens förslag angående lånens amortering, enligt vilket lånen skulle uppdelas i två hälfter, som skulle amorteras var för sig efter vissa grunder, har avstyrkts av såväl lantbruksstyrelsen som statskontoret. Det har framhållits, att en sådan uppdelning torde

komma att komplicera frågan, och att den knappast medförde större fördelar ur låntagarnas synpunkt. Berörda myndigheter hava ansett, att amorteringsbestämmelserna borde bli samma som de, vilka gälla beträffande lån från mejerilånefonden, eller således i stort sett de av jordbruksutredningen rörande första hälften av länen föreslagna.

Slutligen har från ett par hushållningssällskaps sida ifrågasatts, att räntefoten på grund av andelsföreningarnas ekonomiska svårigheter i början, åtminstone de första åren, borde vara lägre än 4.5 procent.

En ändamålsenlig utveckling av jordbrukarnas andelsrörelse på ifrågavarande område torde, såsom jordbruksutredningen och även lantbruksstyrelsen framhållit, vara av betydelse för åstadkommande av en lämpligare organisation av slaktdjursmarknaden. Skäl synas tala för att staten här, i överensstämmelse med vad som tidigare skett på andra likartade områden såsom genom inrättande av en mejerilånefond och en fjäderfållånefond, medverkar till en tillfredsställande lösning av frågan. Jag biträder således jordbruksutredningens förslag om inrättande av en statens slakterilånefond.

*Departements-
chefen.*

Beträffande de närmare bestämmelserna angående lån från fonden har jordbruksutredningen i huvudsak följt de regler, vilka gälla i fråga om lån från mejerilånefonden (jmf Sv. förf.-saml. nr 339/1930 och 125/1931). Mot detta förfarande synes någon befogad erinran ej kunna göras. Vad angår de ändamål, för vilka lån skall kunna utgå, torde dock i överensstämmelse med vad som gäller exempelvis rörande lån från fjäderfållånefonden (se Sv. förf.-saml. nr 235/1932) en utvidgning böra ske. Lån torde sålunda i olikhet mot vad jordbruksutredningen föreslagit böra få lämnas dels för anläggande, inrättande eller inköp av slakteri, dels för ombyggnad av slakteri, dels ock för vidtagande av tekniska förbättringar med avseende å inredning och utrustning. Liksom lantbruksstyrelsen finner jag däremot ej lämpligt, att såsom från vissa håll föreslagits lån beviljas även för reorganisation av äldre slakteriföretag. — Uppenbart synes mig vara, att lån ej må utlämnas för anläggning i direkt konkurrens med redan bestående slakteri. Där behovet av slakteri på viss ort redan är tillfredsställande tillgodosett, bör alltså lån icke ifrågakomma.

Den uppfattning, som från några håll kommit till uttryck, att ej blott andelsföretag utan också andra enskilda slakterier ävensom kommunala anläggningar borde stödjas från den ifrågasatta fonden, kan jag ej biträda. Jag delar härutinnan lantbruksstyrelsens åsikt, att rätten till lån ur statens lånefonder av förevarande typ bör vara begränsad till lantmännens egna organisationer. Det torde, på sätt jordbruksutredningen föreslagit, vara lämpligt, att för låns erhållande tillika uppställas det villkoret, att lånesökande skall vara ansluten till det för hela landet representativa slakteriförbund, som vid tiden för ansökningen är i verk-

samhet. För närvarande skulle sålunda den år 1932 bildade riksorganisationen för rikets slakteriföreningar, Sveriges slakteriförbund, härvidlag ifrågakomma.

Det synes mig vara en riktig princip, att säkerheten för beviljat lån skall prövas och godtagas av statskontoret. Med hänsyn till svårigheterna att anskaffa annan säkerhet än inteckning i vederbörande fastighet torde emellertid, i anslutning till vad som gäller om lån från andra likartade lånefonder, böra föreskrivas, att sådan inteckning med bästa förmånsrätt må till belopp, motsvarande den beviljade lånesumman av statskontoret godkännas. Den fasthet, lånesökande förening i organisatoriskt hänseende besitter, spelar ur säkerhetssynpunkt en icke oviktig roll. För tillgodoseende av de krav, som härutinnan skäligen kunna framställas, vill jag förorda, att lån som regel icke må utlämnas till annan förening än sådan, i vars stadgar finnes bestämt dels att uppsägning av medlemskap i föreningen ej får äga rum förrän fem år efter inträdet, dels ock att medlem i föreningen är skyldig att varje år till föreningen leverera hela sitt saluöverskott av slaktdjur inom föreningens verksamhetsområde. Undantag från denna regel torde dock för särskilt fall böra kunna medgivas. Tillika vill jag föreslå, att för låns erhållande uppställs den allmänna fordran, att föreningen med hänsyn såväl till sin ekonomiska ställning som till förutsättningarna hos sin affärsledning och förhållandena i övrigt prövas vara lämplig för drivande av slakterirörelse.

Vad angår lånens amortering synes anledning saknas att frångå de härutinnan beträffande lån från mejerilånefonden gällande reglerna. Lån bör sålunda i sin helhet amorteras från och med tredje året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats, med lika belopp årligen under den tid, lantbruksstyrelsen för varje särskilt fall bestämmer, under iakttagande att amorteringstiden sättes beträffande lån för vidtagande av tekniska förbättringar till högst 10 år och beträffande annat lån till minst 10, högst 20 år. Låneräntan synes böra fastställas till 4.5 procent.

Mot storleken av det utav jordbruksutredningen föreslagna kapitalbeloppet till fonden, 1,000,000 kronor, har jag ej något att erinra. Efter att härom hava samrått med chefen för finansdepartementet får jag därför föreslå, att för budgetåret 1933/1934 måtte anvisas ett kapitalökningsanslag av 1,000,000 kronor, att i sin helhet utgå av lånemedel.

Upptagande av omsättningsavgift å slaktdjur.

Jordbruksutredningen har ansett påkallat, att från statsmakternas sida vidtoges åtgärder, ägnade att främja exporten av slaktdjur samt kött och fläsk (sid. 177 o. f.). För att en effektiv reglering av slaktdjurspriserna skulle kunna åstadkommas vore det enligt utredningens förmenande nöd-

vändigt, med hänsyn till slaktdjursproduktionens växlande omfattning under olika tider, att möjlighet föreläge vid en stark tillförsel å den inhemska marknaden att åstadkomma en begränsning därav genom export. Utredningen har framhållit såsom ett synnerligen viktigt önskemål för att stabilisering av slaktdjursmarknaden i Sverige skulle ernås, att i sådana fall, då förutsättningar funnes för att mera betydande rubbningar i priserna skulle undvikas genom utförsel av slaktdjur eller kött och fläsk i begränsad omfattning, staten genom ekonomiskt bidrag underlättade densamma. Om en mera regelbunden export borde stödjas på liknande sätt har utredningen ansett vara beroende av i första rummet huruvida härför erforderliga medel kunde ställas till förfogande men även huruvida över huvud taget en åtstramning genom det allmännas försorg av utbudet av slaktdjur i prisstegrande syfte å den svenska marknaden kunde anses önskvärd. Med hänsyn till det trängande behovet av att slaktdjurspriserna i Sverige förbättrades har det synts utredningen i hög grad angeläget, att jämväl i sistnämnda fall staten i viss omfattning lämnade ekonomiskt bidrag vid export av hithörande produkter.

Lämpligaste formen för anskaffande av erforderliga medel till exportens stödjande på föreslaget sätt har synts jordbruksutredningen vara, att *en allmän omsättningsavgift* pålades slaktdjur eller kött och fläsk (sid. 194 o. f.). Bärande invändningar av principiell innebörd mot en sådan anordning har utredningen ansett icke kunna göras. På grund av den stora omfattningen av handeln med nämnda varor skulle redan en mycket måttlig avgift kunna inbringa avsevärda belopp. Toges vidare hänsyn till de synnerligen betydande kostnader, som i övrigt följde med distributionen av varorna, vore det enligt utredningens åsikt uppenbart, att en omsättningsavgift om en eller annan krona per djurkropp knappast skulle märkas.

Uppbörderna av ifrågakvarande omsättningsavgift eller, såsom den av jordbruksutredningen jämväl benämnes, slaktdjursavgift, har utredningen föreslagit skola äga rum vid köttbesiktningsbyråer och offentliga slakthus, varom förmåles i lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus, ävensom vid enskilda under kontroll ställda slakterier, beträffande vilka Kungl. Maj:t lämnat sådant medgivande, som avses i § 9 sagda lag. Vid de förra anstalterna skulle vederbörande samhälle omhänderhava uppbörden. I fråga om de under offentlig kontroll ställda slakterierna borde skyldighet att svara för uppbörd av omsättningsavgift för vid slakteriet besiktigt och godkänt kött eller fläsk åvila den, under vars förvaltning slakteriet vore ställt. Det skulle åligga denne att å statsverkets giroräkning med angivande av medlens karaktär för statskontorets räkning inom en vecka efter varje månads utgång insätta sammanlagda beloppet av de omsättningsavgifter, som skolat utgå för vid slakteriet under månaden besiktigt kött.

Kontroll å redovisningarnas riktighet skulle utövas på så sätt, att besiktningssman inom samhälle med köttbesiktningstvång eller vid under offentlig kontroll ställt slakteri ålades att vid avlämnande månadsvis till medicinalstyrelsen av föreskriven rapport om antalet av honom besiktigade djur av olika slag avgiva densamma i två exemplar, av vilka medicinalstyrelsen omedelbart efter mottagandet överlämnade det ena till statskontoret. Jordbruksutredningen har påpekat, att genom uppördens anordnande på detta sätt visserligen, med besiktningsväsendets nuvarande omfattning i Sverige, en mindre del av jordbrukets saluöverskott av kött och fläsk komme att undandragas omsättningsavgift, vilket finge anses innebära en orättvisa mot dem, som hade att erlægga sådan avgift. Emellertid har utredningen i annat sammanhang ifrågasatt sådan ändring i gällande bestämmelser angående köttbesiktningstvång, att dylikt tvång skulle vara obligatoriskt för städer och andra samhällen med minst 4,000 invånare. Utredningen har framhållit, att nyssberörda nackdelar skulle i hög grad reduceras, därest denna ändring vidtoges. Icke heller med besiktningsväsendets nuvarande gestaltning hava emellertid olägenheterna av det föreslagna uppördssystemet synts utredningen vara så stora, att de finge förhindra systemets genomförande.

Då det synts jordbruksutredningen sannolikt, att det medelsbehov, som skulle täckas av ifrågavarande avgift, antagligen komme att växla avsevärt under olika år, har utredningen icke ansett det lämpligt, att avgiften fastlöstes vid ett bestämt belopp under en längre följd av år, utan föreslagit, att bemyndigande tillsvidare lämnades Kungl. Maj:t att fastställa avgiftens storlek. Därvid borde dock bestämmas, att avgiften i in tet fall finge överstiga för storboskap och häst 3 kronor, för svin 2 kronor samt för övriga djur, varom fråga vore, 1 krona, räknat för hel kropp. Hinder borde ej möta att vid avgiftens fastställande en ytterligare uppdelning av slaktdjuren i olika avgiftsklasser skedde i anslutning till taxorna för köttbesiktningssavgiften. Därest de angivna maximitbeloppen komme till användning, skulle enligt jordbruksutredningens uppgift normalt cirka 4 miljoner kronor kunna förväntas inflyta årligen.

Jordbruksutredningen har föreslagit, att omsättningsavgiften skulle ingå till en fond, benämnd *statens slaktdjursfond*, vilken skulle förvaltas av statskontoret, som också skulle utöva kontroll å avgiftens rätta utgörande. Till fonden hörande medel borde enligt av Kungl. Maj:t angivna grunder disponeras av en särskild nämnd, *statens slakterinämnd*. Medlen borde företrädesvis anlitas för utlämnande av pristillägg vid export av slaktdjur eller kött och fläsk, därvid särskilt avseende borde fästas vid möjligheten att därigenom slaktdjursmarknaden inom landet hölles stabil samt priserna å kött och fläsk hölles i möjligaste mån jämna. Vid sidan härav borde emellertid årligt bidrag intill ett belopp av 60,000 kronor kunna utgå ur fonden för underlättande av jordbrukarnas organisationssträvanden på förevarande område. Särskilt viktigt i detta sammanhang vore, att sammanslut-

ningar för handhavande av exporten av hithörande produkter erhöles erforderligt stöd. Jämväl för andra ändamål borde avgiftsmedlen kunna tagas i anspråk, men det vore i sådana fall enligt jordbruksutredningens uppfattning lämpligt, att nämndens beslut underställdes Kungl. Maj:ts prövning. Självfallet vore, att kostnaderna för slakterinämndens verksamhet borde bestridas av avgiftsmedlen.

Beträffande storleken av omförmälda pristillägg samt grunderna för dess bestämmande har jordbruksutredningen ansett det närmast böra ankomma på slakterinämnden att härutinnan besluta. Utredningen har härom anfört följande.

Att i detta hänseende genom mer eller mindre detaljerade föreskrifter binda nämndens rörelsefrihet i någon större utsträckning syntes föga lämpligt. För att en jämn prisbildning å slaktdjur samt kött och fläsk i Sverige i möjligaste mån skulle vinnas vore det nödigt, att pristilläggen bleve i viss mån beroende av den skillnad, som föreläge mellan ifrågavarande priser inom och utom landet. Då denna skiftade rätt avsevärt under även mycket korta perioder, borde jämväl pristilläggen kunna hastigt ändras. Formerna för deras bestämmande borde göras så enkla som möjligt. Det syntes därför lämpligast, att det överlätes åt slakterinämnden att i berörda hänseenden träffa avgörande. En begränsning uppåt i tilläggens storlek vore dock tillrädlig. Visserligen åstadkommes en sådan därigenom, att de för tilläggens utlämnande erforderliga medlen vore i förväg bestämda av Kungl. Maj:t, men det torde enligt jordbruksutredningens förmenande vara lämpligt, att Kungl. Maj:t även fastställde en gräns, över vilken nämnden ej finge gå vid pristilläggens bestämmande. Under nuvarande förhållanden syntes denna gräns kunna sättas till 30 öre för kött av de slag, varom här vore fråga, samt 10 öre för fläsk per kilogram räknat samt för levande slaktdjur i förhållande därtill, varvid man hade att utgå ifrån, att djurens köttvikt utgjorde ifråga om svin 75 procent och beträffande övriga hithörande djurslag 50 procent av levande vikten. Därest tilläggen utginge med hälften av angivna maximalsatser, skulle vid en export av 5,000 ton nötkött och 24,000 ton fläsk erfordras cirka 1,950,000 kronor.

Inom denna ram skulle sålunda pristilläggens storlek fastställas av slakterinämnden. Därvid kunde nämnden förfara antingen så, att tilläggen bestämdes generellt att utgå tillsvidare med visst belopp per viktsenhet vid export av hithörande produkter, eller ock så, att tilläggens storlek avgjordes efter särskild prövning vid varje exporttillfälle. Det förra förfaringssättet borde givetvis komma till användning, därest exporten vore av mer regelbunden eller eljest fortlöpande karaktär. i vilket fall genom pristillägget åsyftades att åstadkomma en allmän höjning av prisnivån inom landet. Nämndens beslut om dylikt generellt pristillägg eller om ändring däri skulle givetvis omedelbart offentliggöras samt kungöras i allmänna tidningarna. För det fall att exporten däremot vore av rent tillfällig karaktär och skedde för att lätta trycket å den inhemska marknaden, när tillförseln därstädes vore onormalt riklig, syntes ett dylikt förfarande ej lämpligt. Vid sådana tillfällen kunde nämligen priserna variera kraftigt såväl inom mycket korta tidrymder som å skilda platser i landet. Det torde därför vara lämpligt, att nämnden medgäves befogenhet att även i annat fall, än när beslut om utlämnande av generellt pristillägg kungjorts, bevilja pristillägg. Vidare syntes böra förutsättas, att

nämnden skulle äga taga initiativ till dylik utförelse, ehuru denna torde ombesörjas av enskild exportör. Den särskilda prövning angående beviljande av pristillägg, som sålunda skulle förekomma vid dylik tillfällig export, borde kunna ske såväl före som efter exporten. En nödvändig betingelse för pristilläggs utlämnande vore dock i varje fall, att exporten befundes bidra till att stabilisera den inhemska marknaden. Vid bestämmande av tilläggets storlek torde nämnden hava att utgå ifrån, att exportörens vinst ej borde överstiga vad som med hänsyn till det förhandenvarande läget kunde anses motsvara skälig handelsvinst. Över nämndens beslut i fråga, som rörde beviljande eller fastställande av pristillägg, finge ej klagan föras.

Slakterinämndens arbetsuppgifter och sammansättning har jordbruksutredningen ansett böra bestämmas sålunda:

Nämndens arbetsuppgift skulle i korthet vara att genom vidtagande av åtgärder beträffande exporten av slaktdjur eller slakteriprodukter eller i andra avseenden åstadkomma en ändamålsenlig reglering av den inhemska slaktdjursmarknaden. I sådant syfte skulle det särskilt åligga nämnden, förutom att utöva tillsyn över handhavandet av det statliga exportmonopol, som kunde varda upprättat, att till Kungl. Maj:t avgiva förslag angående storleken av den omsättningsavgift å kött och fläsk, som skulle utgå, att enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder besluta angående användningen av till statens slaktdjursfond hörande medel samt att till Kungl. Maj:t avgiva de framställningar om vidtagande av åtgärder i övrigt, som befundes nödiga för främjande av slaktdjurens avsättning. Självfallet borde nämnden beredas tillfälle yttra sig i sådana frågor, som berörde dess verksamhetsområde och vore under offentlig myndighets handläggning.

Med hänsyn till angelägenheten av att slakterinämnden kunde bedriva sitt arbete såväl utan tidsutdräkt som under smidiga former syntes det nödvändigt, att antalet ledamöter i nämnden bleve jämförelsevis begränsat. Toges i betraktande, att nämndens arbetsuppgift i väsentlig grad vore att reglera den inhemska slaktdjursmarknaden genom exportbefrämjande åtgärder samt genom att stödja andelsrörelsen i landet på förevarande område, syntes det dock lämpligt för att nämnden skulle erhålla en så allsidig intresserepresentation som möjligt, att densamma sammansattes av var sin representant för konsumentintresset, exportintresset, jordbruksintresset samt det med de å inlandsmarknaden arbetande andelsföreningarna förbundna intresset. Förutom dessa fyra ledamöter borde utses en opartisk ordförande. En nödvändig förutsättning för att nämnden skulle kunna fylla sina arbetsuppgifter vore, att den tillfördes erforderlig kommersiell erfarenhet och fackutbildning på hithörande område genom någon dess befattningshavare. För detta ändamål borde hos nämnden anställas en föredragande tjänsteman, som skulle äga att handlägga och bereda ärenden av kommersiell karaktär. Han skulle ock hava till uppgift att följa utvecklingen å området såväl inom som utom landet samt, i den mån han ansåge nämndens ingripande önskvärt, härom omedelbart göra anmälan hos nämnden.

De av jordbruksutredningen framhållna synpunkter, för vilka i det föregående redogjorts, har utredningen sammanfattat i ett vid betänkandet fogat utkast till förordning om slaktdjursavgift (sid. 211).

Ledamoten av jordbruksutredningen Nils Adler har i *särskilt yttrande* förklarat sig vara i fråga om omsättningsavgiftens användning av skiljaktig mening i förhållande till utredningens majoritet, i det sagde ledamot ansåge, att avgiften, om den infördes, borde användas allenast för att förbättra jordbrukets avsättningsförhållanden för slaktdjur, kött och fläsk inom landet men icke för att genom pristillägg stödja exporten av nämnda produkter.

I *yttrandena* över betänkandet hava meningarna rörande förslaget om omsättningsavgift varit delade. I flertalet yttranden har förslaget i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Från åtskilliga håll hava emellertid framförts allvarliga betänkligheter, i en del fall utmynnande i yrkande, att förslaget icke måtte genomföras.

Lantbruksstyrelsen har icke ansett tillrådligt, att prisreglerande åtgärder av den art, jordbruksutredningen föreslagit, nu vidtoges. Styrelsen har framhållit, att för närvarande och under överskådlig tid framåt prisregleringsåtgärder beträffande exporterat kött och fläsk icke skulle kunna medföra ökning av exporten i sådan omfattning, att den inhemska marknaden därigenom kunde i mera avsevärd grad påverkas. Å andra sidan skulle enligt styrelsens åsikt dylika åtgärder, vilka finge en pristryckande verkan i de länder, dit exporten ägde rum, där ej ses med blida ögon och lätt giva anledning till motåtgärder av ett eller annat slag. Några riktlinjer för omsättningsavgifternas användande till att befrämja prisläget å den inhemska marknaden hade ej av jordbruksutredningen framlagts. Den enda formen för sådan användning syntes lantbruksstyrelsen vara att med anlitande av sagda avgifter uppköpa och destruera mindervärdiga slaktdjur. Förhållandena kunde enligt styrelsens mening emellertid otvivelaktigt bliva sådana, att även ett dylikt förfarande borde tillgripas. — Lantbruksstyrelsen har vidare framhållit, att upptagandet av omsättningsavgift svårigen kunde bliva rättvist. I praktiken komme det alltid att visa sig, att avgifterna komme att drabba vissa producenter utan att för dem medföra motsvarande fördelar. Avgifterna komme därjämte endast att beröra de producenter, vilkas produkter underkastades besiktning. Ehuru en sammankoppling av besiktning och erläggande av slaktdjursavgift sålunda vore förenad med olägenheter, kunde lantbruksstyrelsen icke giva anvisning på någon annan väg för avgiftens in-
drivning.

Statskontoret har erinrat, att den kontroll å omsättningsavgiftens rätta utgörande, som skulle komma att åvila ämbetsverket, torde komma att medföra behov av någon ökning av arbetskrafterna hos den avdelning, dit detta arbete skulle bliva förlagt. Det torde enligt statskontorets mening med fog kunna ifrågasättas, att kostnaden för denna arbetsförstärkning efter närmare prövning av Kungl. Maj:t bestredes ur slaktdjursfonden. Statskontoret förutsatte, att i fonden ingående medel med hänsyn

till den användning, som avsetts med desamma, icke skulle genom placering göras räntebärande.

Kommerskollegium har, under framhållande att det vore ägnat väcka starka betänkligheter att officiellt införa ett system med statliga exportpremier, bestämt avstyrkt förslaget.

Stockholms handelskammare har uttalat, att under nuvarande förhållanden läget inom jordbruket närmast syntes tala för ett försiktigt handskande med uppslag, som i varje fall vore förbundna med ökade utgifter för producenterna utan att någon klarhet kunde vinnas, huruvida dessa uppoffringar uppvägs av påtagliga fördelar. Handelskammaren i Göteborg har avstyrkt förslaget under motive-ring, att mera skada än nytta vore att förvänta av ifrågavarande åtgärder. Skånes handelskammare har anfört, att tungt vägande invändningar av principiell natur skulle kunna framställas mot förslaget, men att handelskammaren ansett sig böra avstå därifrån med hänsyn till att samma system redan kommit till användning vid genomförande av stödåtgärder åt mjölkproduktionen.

Kooperativa förbundet har uttalat, att under den nuvarande ransoneringen av baconimporten i England införandet av en omsättningsavgift allenast skulle, vad anginge fläskproduktionen, leda därtill, att de som sålde på hemmamarknaden pålades en extra omkostnad utan att kunna få någon ersättning därför i ett högt pris. Vidkommande produktionen av annat kött än fläsk har förbundet anfört, att eftersom slaktdjursproduktion och mjölkproduktion vore två olika men ekonomiskt inbördes sammanhörande former av nötkreatursskötsel, det vore tydligt, att den redan beslutade stödaktionen för mjölkproduktionen faktiskt måste innebära ett stöd jämväl för slaktdjursproducenterna. En för slaktdjursproduktionen speciellt inrättad apparat förefölle därför förbundet ur såväl ekonomiska som tekniska synpunkter obehövlig. — Uttalanden i avstyrkande riktning hava jämväl gjorts av Sveriges charkuteri- & slakteriidkares riksförbund samt av skånska slakteri- och charkuteriidkareförbundet.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap, som tillstyrkt förslaget, har ansett det kunna ifrågasättas, om icke avgiften borde utgå med lägre belopp i Norrland än i riket i övrigt. Samma ståndpunkt har intagits av interimsstyrelsen för Sveriges slakteriförbund.

Av länsstyrelserna har flertalet lämnat förslaget i huvudsak utan erinran. Invändningar hava dock framkommit. Sälunda har länsstyrelsen i Stockholms län förklarat sig hysa allvarliga betänkligheter mot förslaget såväl med hänsyn till dess ändamålsenlighet som ur handelspolitisk synpunkt. Länsstyrelserna i Blekinge och Kopparbergs län hava ställt sig tveksamma. Sistnämnda länsstyrelse har ansett, att omsättningsavgiften i varje fall borde användas allenast för att förbättra avsättningsförhållandena inom landet och ej för att genom pristillägg

stödja exporten. Av länsstyrelsen i Västernorrlands län har framhållits, att detta län, liksom mellersta och övre Norrland över huvud, beträffande slaktdjursmarknaden intoge en särställning, som motiverade, att omsättningsavgift där antingen icke upptoges eller utginge med lägre belopp än i övriga delar av landet. Sålunda har erinrats, att Västernorrlands län vore ett utpräglat underskottsområde, att produktion av kött och fläsk till avsalu därstädes bedreves i ringa omfattning, och att produktionskostnaderna vore högre än i södra och mellersta Sverige. Huvudparten av länets jordbruk kunde därför icke beräknas röna nämnvärd inverkan av omsättningsavgiften. Även länsstyrelsen i Jämtlands län har framhållit, att de norrländska länen komme att draga mindre fördel av de ifrågasatta regleringsåtgärderna än de sydligare delarna av landet, och länsstyrelsen i Gävleborgs län har yttrat, att de norrländska produktionsförhållandena borde vid bestämmande av omsättningsavgiftens storlek särskilt beaktas. Länsstyrelsen i Västerbottens län, som över huvud ställt sig avvisande mot förslaget om omsättningsavgift, har uttalat, att dylik avgift i varje fall icke borde upptagas inom sistsagda län eller inom övre Norrland i övrigt.

Hushållningssällskapen hava i allmänhet i princip anslutit sig till jordbruksutredningens förslag. Västernorrlands och Västerbottens läns hushållningssällskap hava dock intagit samma ståndpunkt som länsstyrelserna i vederbörande län. Gävleborgs läns hushållningssällskap har framhållit, att omsättningsavgiftens storlek borde avpassas i någorlunda förhållande till den fördel, som olika trakters jordbrukare kunde tänkas erhålla genom avgiftens användning i exportstödjande syfte.

Även bland k o m m u n e r n a hava olika uppfattningar rörande lämpligheten av jordbruksutredningens förslag kommit till uttryck. Medan i flertalet yttranden förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran hava vissa kommuner, särskilt inom Västerbottens län, avstyrkt detsamma.

Vidkommande *förslagets utformning* har i åtskilliga yttranden framställts erinran mot bestämmelsen att omsättningsavgift skulle upptagas endast å sådan vara, som underkastades besiktning. Från flera håll har därför föreslagits, att besiktningstvång borde införas i alla samhällen med ett invånareantal av 2,000 eller däröver. Andra åter hava uttalat den åsikten, att allt saluhållet kött och fläsk borde avgiftsbeläggas. — Från de offentliga slakthusens sida har anförts, att dessa borde erhålla gottgörelse för den befattning med uppbörd och redovisning av avgifterna, som enligt förslaget skulle ankomma på dem, samt att redovisningstiden borde utsträckas till 14 dagar. — Beträffande förslaget, att för kontroll av redovisningen besiktningsman inom samhälle med köttbesiktningstvång eller vid under offentlig kontroll ställt slakteri skulle månadsvis till medicinalstyrelsen över antalet besiktigade djur avlämna rapport i två exemplar, av vilka det ena därefter skulle av styrelsen överlämnas till

statskontoret, har statskontoret framhållit, att detta vore en omgång, och att det ena exemplaret av rapporten kunde direkt tillställas statskontoret.

Gentemot förslaget att av omsättningsavgiften, därest dylik komme att upptagas, årligen skulle användas *visst belopp för främjande av organisationsarbetet* bland lantmännen för avsättning av slaktdjur och kött, har erinran ej gjorts. Lantbruksstyrelsen, som, på sätt nämnts, ställt sig avvisande mot förslaget om upptagande av omsättningsavgift, har förklarat sig anse den ifrågasatta organisationen vara av sådan betydelse, att styrelsen ej tvekade föreslå, att, såsom fallet vore med mejerioptionsarbetet, direkta statsmedel anvisades för ändamålet. Skulle detta av statsfinansiella skäl icke låta sig göra, borde erforderligt belopp kunna uttagas av medel, som stode till förfogande för en allmän reglering av prisen på mejeriprodukter. Det funnes nämligen enligt lantbruksstyrelsens åsikt ett direkt ekonomiskt samband mellan mjölkproduktionen och produktionen av såväl nötboskap som svin, vilket gjorde en sådan åtgärd försvarlig. Sveriges allmänna lantbrukssällskap och interimstyrelsen för Sveriges slakteriförbund hava gjort gällande, att för nästa budgetår erfordrades ett större belopp än jordbruksutredningen beräknat, förslagsvis 150,000 kronor.

Vad angår det av jordbruksutredningen föreslagna centralorganet för verkställighet av de olika statsåtgärderna på förevarande område, *statens slakterinämnd*, torde från deras sida, vilka avstyrkt förslaget om omsättningsavgift, i allmänhet hava förutsatts, att, därest sistberörda förslag avsloges, jämväl förslaget om inrättande av en slakterinämnd förfölle. Rörande nämndens sammansättning hava vissa erinringar framkommit. Sålunda har från en del håll, såsom lantbruksstyrelsen och Sveriges allmänna lantbrukssällskap, gjorts gällande, att producentintresset borde tillförsäkras större inflytande inom nämnden än som skulle följa enligt jordbruksutredningens förslag. Lantbrukssällskapet har ansett, att de av utredningen föreslagna representanterna för exportintresset, jordbruksintresset och de å inlandsmarknaden arbetande andelsföreningarnas intresse direkt borde utses av vederbörande organisationer på så sätt, att exportslakteriernas förening utsåge en och Sveriges slakteriförbund två medlemmar, under det att representanten för konsumentintresset liksom nämndens opartiske ordförande utsåges av Kungl. Maj:t. Från andra håll, exempelvis Sveriges charkuteri- & slakteriidkares riksförbund, har betonats, att möjlighet borde beredas för representation i nämnden av de privata näringsidkarna. Från de offentliga slakthusens sida har framförts önskemål därom, att även dessa inrättningar bleve representerade. Slutligen har Skånes handelskammare, med hänsyn till de handelspolitiska konsekvenser som kunde följa av en ekonomiskt under-

stödd export, ansett önskvärt, att erforderlig sakkunskap på detta område tillfördes nämnden.

Det svåra läge, vari vår animaliska produktion för närvarande befinner sig, torde väsentligen vara att tillskriva den bristande överensstämmelsen mellan tillgång och efterfrågan. Den åtstramning, som under senare tid ägt rum på de utländska marknaderna, spelar härvidlag en stor roll. Om än en ökad export skulle ur flera synpunkter vara önskvärd, torde förverkligandet av detta önskemål emellertid vara förenat med åtskilliga vanskligheter. Det synes förtjänt att allvarligt övervägas, huruvida icke under rådande förhållanden närmast borde ifrågakomma åtgärder, varigenom produktionens storlek bättre än nu är fallet anpassades efter konsumtionsbehovet. Förslag härutinnan har dock icke av jordbruksutredningen framlagts, och för egen del är jag icke nu beredd att taga slutlig ställning till sistberörda spörsmål.

Ehuru jag redan på anförda skäl ställer mig tveksam gentemot jordbruksutredningens till sina verkningar svarbedömbara förslag angående upptagande av en omsättningsavgift å slaktdjur samt kött och fläsk samt angående denna avgifts användande har jag dock, då det i jordbrukarkretsar synes vara ett allmänt önskemål att förslaget genomföres, i förevarande allvarliga situation för jordbruksnäringen icke velat motsätta mig, att ett försök i av utredningen angiven riktning göres. Jordbruksutredningen har avsett, att huvudsyftet med omsättningsavgiften skulle vara att genom pristillägg stödja exporten. En förutsättning för avgiftens begagnande i detta syfte måste uppenbarligen vara, att Sveriges handelspolitiska intressen icke därigenom trädas för nära. Jag förutsätter vidare, att pristillägg icke lämnas i andra fall än sådana, där priset å den utländska marknaden understiger priset inom landet. Då, såsom för närvarande, vid export av bacon erhålles ett bättre pris än vid varans försäljning på den inhemska marknaden, kan sålunda exempelvis pristillägg ej ifrågakomma för stödjande av sagda export. Jordbruksutredningen avser emellertid, att omsättningsavgiften skall kunna användas även på annat sätt än såsom exportstöd. I likhet med utredningen finner jag det vara av betydande intresse för den animaliska produktionen, att jordbrukarnas organisationsarbete på området utvidgas och underlättas. Därest en bättre organisation genomföres, borde jordbrukarna kunna erhålla väsentligt förmånligare priser för sina slaktdjur än de vilka nu betalas. Det vidlyftiga och dyrbara mellanhandssystem, som för närvarande mångenstädes råder, kan nämligen då undvikas eller inskränkas. Genom upptagandet av omsättningsavgift kunna erforderliga medel för en ändamålsenligt bedriven upplysnings- och organisationsverksamhet beredas. Jämväl för andra ändamål, sammanhängande med de animalieproducerande jordbrukarnas intressen, torde avgiften kunna komma till användning. Den av lantbruksstyrelsen be-

Departements-
chefen.

rörda formen för medlens begagnande, eller för inköp och destruktion av mindervärdiga djur, torde kunna tagas under övertvägande.

Såsom jordbruksutredningen föreslår torde principiellt sett avgiften böra utgå för kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst. Emellertid bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida det ena eller andra slaget av kött skall undantagas från avgift. I nuvarande läge synes det mig icke vara lämpligt att till en början åtminstone upptaga avgift för annat kött än av nötkreatur.

Att vissa nackdelar äro förbundna med det av jordbruksutredningen föreslagna uppbördssystemet, enligt vilket skyldigheten att erlägga omsättningsavgift blir beroende av huruvida varan underkastas besiktning, har redan av utredningen själv framhållits. Förslaget erbjuder emellertid ur praktiska synpunkter sådana förtjänster, att jag — ehuru jag icke för närvarande är beredd att tillstyrka jordbruksutredningens förslag om skärpta bestämmelser angående besiktningstvång — anser mig böra tillstyrka, att uppbörden verkställas i den av utredningen angivna ordningen. Omsättningsavgift bör sålunda uppbäras för vid besiktning godkänt och med avgift belagt kött dels vid offentliga slakterier och köttbesiktningsbyråer, dels ock vid exportslakterier och andra under offentlig kontroll ställda slakteriinrättningar. Medlen böra, i anslutning till vad jordbruksutredningen föreslagit, redovisas till en av statskontoret förvaltad fond, statens slaktdjursfond. För de med uppbörden och redovisningen förenade kostnaderna torde böra utgå ersättning enligt närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t må äga meddela. Berörda ersättning bör gäldas ur fonden. Kontroll över avgiftens riktiga utgörande har jordbruksutredningen ansett böra utövas av statskontoret. Det förefaller mig emellertid vara lämpligare, att sagda kontroll ombesörjes av den särskilda nämnd, som enligt förslaget kan komma att tillsättas. Närmare bestämmelser rörande medlens uppbörd och redovisning torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Mot vad jordbruksutredningen föreslagit rörande avgiftens belopp samt ordningen för dess fastställande har jag intet att erinra. Vad i vissa yttranden anförts rörande produktionsförhållandena i de norrländska länen synes mig icke utgöra tillräcklig anledning att bereda dessa landsdelar någon undantagsställning i förevarande hänseende. De fördelar ur prisbildningssynpunkt, ifrågavarande anordning kan komma att medföra, torde i stort sett komma den, vilken producerar slaktdjur för avsalu, till godo i förhållandevis samma grad. vare sig produktionen äger rum i Norrland eller annorstädes.

För handhavandet av frågor angående upptagande och användning av omsättningsavgift bör, såsom jordbruksutredningen föreslagit, ett särskilt centralorgan inrättas. Enligt utredningens förslag skulle på detta organ, statens slakterinämnd, ankomma att bestämma storleken av och grunderna för det exportstödande pristillägg, varom förut nämnts. Att

en så vittgående befogenhet tillerkännes nämnden synes mig dock ej lämpligt. Frågan huruvida pristillägg skola utgå och rörande dessas storlek synes mig böra förbehållas Kungl. Maj:ts avgörande. Uteslutet bör dock ej vara, att Kungl. Maj:t, om så med hänsyn till särskilda omständigheter visar sig lämpligt, inom vissa därvid uppdragna gränser överflyttar sin befogenhet å slakterinämnden.

Ledamöterna i nämnden torde böra utses av Kungl. Maj:t. Antalet synes, såsom jordbruksutredningen föreslagit, böra begränsas till fem, ordföranden inräknad. Kungl. Maj:t torde vid valet av ledamöter givetvis hava att tillse, att inom denna ram de av nämndens verksamhet berörda intressena bliva så fullständigt som möjligt och på ett betryggande sätt representerade. I den mån för ärendenas behandling kan komma att krävas tillgång till särskild fackkunskap, bör nämnden hava möjlighet att anlita sådan. Kostnaderna för nämndens verksamhet böra naturligtvis bestridas ur fonden.

Jordbruksutredningen har föreslagit, att för underlättande av jordbrukarnas organisationssträvanden borde ur slaktdjursfonden årligen kunna utgå bidrag intill ett belopp av 60,000 kronor. Sveriges allmänna lantbrukssällskap och interimsstyrelsen för Sveriges slakteriförbund hava gjort gällande, att för nästkommande budgetår ett mer än dubbelt så stort belopp skulle erfordras för ändamålet. För egen del anser jag det icke nödvändigt, att något visst belopp på förhand bestämmes. Det synes böra tillkomma Kungl. Maj:t att angående beloppets storlek träffa det avgörande, vartill omständigheterna kunna giva anledning. Jämväl för stödjande av andra för Sveriges animalieproduktion betydelsefulla åtgärder torde i anslutning till vad förut anförts medel ur slaktdjursfonden böra kunna av Kungl. Maj:t anvisas, i den mån förhållandena finnas så påkalla.

Jordbruksutredningens författningsförslag har i överensstämmelse med nu angivna grunder omarbetats inom jordbruksdepartementet, därvid jämväl vissa redaktionella jämkningar företagits. Förslaget i sålunda omarbetat skick torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll. Med hänsyn till omständigheterna har förordningens giltighet syntes kunna tillsvidare lämpligen begränsas till tiden till och med den 30 juni 1935.

Diverse av jordbruksutredningen föreslagna åtgärder.

Såsom ett led i strävandena att åstadkomma en ändamålsenligare organisation av slaktdjursmarknaden har jordbruksutredningen ansett erforderligt, att *ordnat noteringsväsende* komme till stånd i landet (sid. 170 o. f.). Jordbruksutredningen har framhållit, att nu förekommande noteringar gäve ett tämligen ofullständigt uttryck för läget å slaktdjursmarknaden, varjämte bland annat bristande överensstämmelse i noteringskommissionernas sammansättning och olikartat förfarande vid

noteringarnas sättande vid de skilda slakthusen gjorde, att noteringarna å olika platser ej vore jämförbara. För ernående av en bättre ordning härutinnan vore det enligt utredningens förmenande icke uteslutet, att genom statens försorg föreskrifter i sådant syfte meddelades. I första hand borde dock ordnandet av det lokala noteringsväsendet på varje plats, där sådant borde finnas, ske på frivillig väg under samverkan mellan samtliga intressenter. Därjämte borde uppdragas åt ett centralt noteringsorgan, förslagsvis Sveriges allmänna lantbrukssällskap, att öva tillsyn över noteringsväsendet å de olika platserna samt att handhava sammanställning och offentliggörande av noteringar och marknadsberättelser. Då organiserandet av ifrågavarande verksamhet till en början komme att medföra icke obetydliga kostnader i form av reseersättningar m. m., borde av statsmedel ett belopp av intill 10,000 kronor ställas till lantbrukssällskapets förfogande för ändamålet.

Ifrågavarande förslag har i de över betänkandet avgivna yttrandena i allmänhet i princip icke mött någon erinran. Vad medelsanskaffningen angår har statskontoret förmenat, att det erforderliga beloppet borde kunna utgå av de avgifter, som tillfördes slaktdjursfonden. Vidkommande de av jordbruksutredningen angivna riktlinjerna för förslaget genomförande har Stockholms läns och stads hushållningssällskap framhållit såsom önskvärt, att producenterna vore representerade i slakthusens noteringskommissioner av åtminstone en av vederbörande hushållningssällskap utsedd person. Lantbrukstyrelsen har uttalat, att det med fog kunde ifrågasättas, om icke redan från början vissa bestämmelser borde utfärdas angående noteringskommissionernas sammansättning. Vad nyssnämnda hushållningssällskap anfört syntes styrelsen härvid vara värt beaktande. Skulle frågan icke kunna ordnas genom statligt ingripande i form av för ändamålet meddelade bestämmelser, borde med åtnjutande av eventuellt statsbidrag förbindas det villkoret, att endast sådana noteringar finge förekomma, som bevisligen tillkommit efter samverkan mellan alla intresserade parter. Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse har förklarat sig förutsätta, att det av jordbruksutredningen omförmälda centrala noteringsorganet icke tillerkändes någon bestämmanderätt i hithörande frågor över slakthusen och de lokala noteringsnämnderna.

Vad jordbruksutredningen anfört synes mig värt beaktande. Vid det närmare övervägande av spörsmålet, som emellertid torde bliva erforderligt innan åtgärder i föreslagen riktning kunna vidtagas, böra jämväl de i yttrandena framkomna synpunkterna tagas under omprövning. Kungl. Maj:t torde böra äga befogenhet att ur slaktdjursfonden anvisa de medel, som kunna finnas behövlige för ändamålet i fråga.

På sätt tidigare anförts har jordbruksutredningen hemställt om sådan *ändring i gällande fraktsatser vid statens järnvägar*, att fraktavgifterna för levande djur dels bragtes i bättre överensstämmelse med motsvaran-

de avgifter för kött och fläsk, dels ock så bestämdes, att samlastning mellan avsändare å skilda orter underlättades (sid. 165 o. f.).

Järnvägsstyrelsen har beträffande denna fråga framhållit, att fraktavgifterna för levande djur vore avvägda med hänsyn till den av 1907 års taxekommitté beräknade medelvikten för djuren i slaktat tillstånd. Numera torde emellertid enligt vad styrelsen funnit medelvikten understiga den då beräknade. Vid den revidering av djurtarifferna, som för närvarande påginge inom styrelsen och som torde vara slutförd till hösten innevarande år, komme styrelsen att taga behörig hänsyn till berörda förhållande. Beträffande de av jordbruksutredningen förordade lindringarna i frakterna vid samlastning hade styrelsen sin uppmärksamhet fästad å detta spörsmål, och torde styrelsen komma att i sitt taxeförslag upptaga bestämmelser, varigenom de framförda önskemålen komme att i viss utsträckning tillmötesgås.

Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen sålunda anfört torde någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd i anledning av jordbruksutredningens förevarande hemställan icke för närvarande vara påkallad.

För att utvecklingen inom slakterinäringen och å slaktdjursmarknaden skulle kunna följas har jordbruksutredningen ansett nödigt, att tillgång bereddades till en i möjligaste mån belysande *statistik* rörande hithörande förhållanden (sid. 176 o. f.). Jordbruksutredningen har framhållit, att de sammanställningar härom, vilka publicerades i de årliga redogörelserna för det civila veterinärväsendet i Sverige, vore tämligen ofullständiga för det ändamål, varom här vore fråga, samt att deras publicering på grund av sammankopplingen med övriga uppgifter om det civila veterinärväsendet i Sverige avsevärt försenades. Det vore enligt utredningens förmenande därför önskvärt, att i likhet med vad som gällde beträffande mejerihanteringen särskild årlig statistik rörande slakterinäringen utarbetades och publicerades snarast möjligt efter redogörelseårets utgång. Bearbetandet av inflytande primäruppgifter borde ske i statistiska centralbyrån. Något särskilt anslag för ändamålet har utredningen icke ifrågasatt.

Förevarande spörsmål har i yttrandena närmare berörts allenast av kommerskollegium och statistiska centralbyrån. Båda ämbetsverken, vilka erinrat, att vissa uppgifter rörande hithörande förhållanden för närvarande meddelades i — förutom medicinalstyrelsens redogörelse för det civila veterinärväsendet — jämväl den av kommerskollegium utgivna officiella industristatistiken, hava framhållit angelägenheten av att den föreslagna nya statistiken så ordnades, att dubbelarbete undvekes såväl för uppgiftslämnarna som för ämbetsverken. Statistiska centralbyrån har gjort gällande, att de för de föreslagna statliga regleringsåtgärderna utan tvivel viktigaste uppgifterna, som sistberörda statistik bleve i stånd att lämna, nämligen om kött- och fläsk-

produktionen, borde kunna erhållas redan från de rapporter, vilka inginge till medicinalstyrelsen, eventuellt avgivna enligt ett något utvidgat formulär. Centralbyrån har i anslutning härtill ifrågasatt, huruvida icke, under förutsättning att nu gällande månatliga rapportskyldighet till medicinalstyrelsen komme att fortfara, även den nya statistiken lämpligen borde omhänderhavas av sistnämnda ämbetsverk. Tillika har centralbyrån uppgivit, att vad centralbyråns statistiska publikationer anginge ej funnes någon lämplig sådan, som medgäve det snabba offentliggörande av slakteristatistiken, vilket vore ett av jordbruksutredningens önskemål.

Med anledning av de synpunkter, som sålunda kommit till uttryck, torde vara nödvändigt, att, innan åtgärder i av jordbruksutredningen föreslagen riktning vidtagas, ifrågavarande spörsmål underkastas närmare utredning. Verkställandet av denna utredning torde lämpligen kunna anförtros statistiska centralbyrån i samråd med de båda andra av frågan berörda myndigheterna, medicinalstyrelsen och kommerskollegium.

Jordbruksutredningen har jämväl upptagit till behandling frågan om *åtgärder ägnade att främja en ändamålsenligare produktion av slaktdjur* (sid. 155 o. f.). Utredningen har härvid framhållit betydelsen av att produktionen anpassades efter marknadens krav i avseende å kvaliteten. Enligt utredningens mening skulle de strävanden, som härutinnan kunde göra sig gällande hos den enskilde jordbrukaren, i hög grad underlättas om betalning utginge efter slaktdjurens kvalitet. Härför vore det emellertid nödvändigt, att enhetliga regler för slaktdjurens klassificering utarbetades och bragtes i tillämpning. Berörda arbete borde uppdragas åt en särskild kommitté av kunniga yrkesmän. Sedan vederbörande intressenter hörts om kommitténs förslag och detta, om så erfordrades, överarbetats, borde de sålunda slutligen tillkomna klassificeringsreglerna auktoriseras på det sätt, att de av statligt organ fastställdes att gälla tillsvidare. Klassificeringen av kött och fläsk borde kombineras med märkning av varan. Emellertid vore det enligt jordbruksutredningens mening under förhandenvarande omständigheter ej lämpligt, att staten genom tvingande föreskrifter föranledde till ifrågavarande klassificering och märkning. Ett mera smidigt och sannolikt i längden lika effektivt tillvägagångssätt vore att vidtaga anordningar för att klassificering och märkning enligt fastställda normer skulle på särskild önskan kunna erhållas å vissa orter och samtidigt föreskriva, att vid all statlig upphandling endast i viss ordning klassificerat och märkt kött godkändes. Åtgärderna borde emellertid utsträckas att omfatta även andra slakteriprodukter än kött och fläsk, framför allt hudar och skinn. Jordbruksutredningen hemställde, att åtgärder vidtoges och föreskrifter meddelades i anslutning till vad utredningen sålunda anförde.

Jordbruksutredningens berörda hemställan har i allmänhet icke föranlett erinran. Lantbruksstyrelsen och Stockholms handelskammare hava emellertid ställt sig avvisande. Såsom skäl för denna ståndpunkt hava särskilt framhållits de svårigheter, som skulle möta för förslaget genomförande med hänsyn till olika traktors skiljaktiga förutsättningar för produktion och växlande förhållanden inom handel och avsättning. Lantbruksstyrelsen har tillika uttalat, att en mera grundlig utredning måste företagas, innan slutliga åtgärder i förelagen riktning kunde tillstyrkas.

Det synes mig icke uteslutet, att en klassificering enligt jordbruksutredningens förslag av slaktdjur och slaktdjursprodukter skulle kunna medföra vissa fördelar för såväl producenter som konsumenter. Å andra sidan torde vara otvivelaktigt, att, såsom framhållits, förslaget genomförande av flera anledningar skulle möta mycket stora svårigheter. Jag vill i detta sammanhang också erinra, att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1933 för närvarande pågår särskild utredning av frågan om standardisering och kvalitetsmärkning av lantmannaprodukter. Resultatet härav torde kunna bliva av betydelse för bedömande av det spörsmål, varom nu är fråga. Sagda utrednings slutförande synes därför i varje fall böra avvaktas, innan vidare åtgärder i anledning av jordbruksutredningens förslag vidtagas.

För främjande av organisationen å slaktdjursmarknaden samt konsumtionen inom landet av kött och fläsk har jordbruksutredningen vidare föreslagit eller ifrågasatt åtskilliga, delvis vittgående *ändringar i gällande bestämmelser om köttbesiktning och slakthus samt i köttanteringen berörande hälsovårdsföreskrifter* (sid. 161 o. f., 173 o. f. samt 186 o. f.). De flesta av utredningens synpunkter härutinnan äro sammanförda i en vid betänkandet fogad promemoria angående lagstiftningen rörande kontroll å kött och andra köttvaror (sid. 203 o. f.).

De av jordbruksutredningen i förevarande hänseenden berörda spörsmålen äga nära samband med ett stort antal tidigare till Kungl. Maj:t från olika håll inkomna, ännu på prövning beroende framställningar. Samtliga förslag torde lämpligen böra behandlas och avgöras i ett sammanhang. Med hänsyn till ärendets vidlyftiga och invecklade beskaffenhet har dess beredning icke nu medhunnits. Det är emellertid min avsikt att snarast igångsätta ifrågavarande arbete, och är det min förhoppning att, i den mån så kan finnas påkallat, förslag i ämnet skola kunna underställas 1934 års riksdag.

I syfte att främja den svenska baconexporten har jordbruksutredningen slutligen föreslagit, att *ett statligt exportmonopol för bacon* måtte tillskapas, samt att handhavandet av monopolet måtte anförtros en gemensam försäljningsorganisation av landets baconexportörer (sid. 178 o. f.). I sin

motivering till förslaget har utredningen anfört, att exportpriset å bacon under senare år utövat ett avgörande inflytande på svinpriset i Sverige, vilket vid fri prisbildning kunnat varaktigt förbättras endast i den mån priset å bacon å den brittiska marknaden stigit. Härutinnan hade den påbörjade kontingenteringen av baconimporten till samma marknad medfört en förändring. I den mån fläskproduktionen i Sverige bibehölles vid mera normal storlek, kunde emellertid enligt utredningens mening baconutförseln allttjämt, ehuru i begränsad omfattning, tjäna som prisregulator för den inhemska svinmarknaden. Jordbruksutredningen har till utveckling av sitt förslag vidare anfört i huvudsak följande.

Exportslakterierna i Sverige samarbetade å den brittiska marknaden i jämförelsevis ringa omfattning. Den därigenom uppkomna konkurrensen mellan olika kommissionärer, som sålde svenskt bacon, vore helt visst onödig och minskade utsikterna för ett förbättrat försäljningsresultat. I samma riktning verkade även, att sorteringen av det svenska exportfläsket, ehuru detta i och för sig fyllde mycket högt ställda krav i kvalitetshänseende, åtminstone tidigare ej alltid skett med tillräcklig noggrannhet. Det vore önskvärdt, att förtroendet för svenskt bacon i Storbritannien stärktes genom att särskilda garantier skapades för dess fullgoda och jämna beskaffenhet. Försök därtill hade gjorts genom den i november 1932 bildade svenska exportslakteriernas förening u. p. a., vilken utgjorde en sammanslutning av exportslakterier för utövande av kontroll å exportfläskets kvalitet. Nackdelarna av det bristande samarbetet mellan de svenska exportslakterierna skärptes av att utförseln ifråga till ej oväsentlig del hade en tillfällig karaktär, vilket bland annat tagit sig uttryck i starka växlingar i exportmängderna från vissa slakterier under olika veckor. På grund av det sätt, varpå avsättningen å den brittiska fläskmarknaden vore ordnad, hade sistberörda omständighet haft mycket menliga inverknings för genomsnittspriset å svenskt bacon. Samtliga nu anförda brister, som vidlåde den svenska baconexporten skulle i hög grad förlora i betydelse, om ej helt försvinna, därest en koncentration av exportförsäljningarna bleve genomförd. Beträffande sättet för ett sammanförande av försäljningarna vore det enligt jordbruksutredningens mening säkerligen ur flera synpunkter lyckligast, om detsamma komme till stånd genom frivillig överenskommelse mellan de olika baconexporterande slakterierna. På grund av de svårigheter, som härutinnan mötte, och med hänsyn till vikten av att den svenska baconexporten erhöles möjligast fasta organisation, förordade utredningen emellertid, att genom statens ingripande baconexportörerna i landet sammanfördes i en gemensam försäljningsorganisation. Den enklaste anordningen härför vore, att ett statligt exportmonopol för bacon tillskapades, vars handhavande genom särskilt avtal överlättes å en för ändamålet bildad sammanslutning. I denna, vilken lämpligen kunde hava formen av en ekonomisk förening med av Kungl. Maj:t fastställda stadgar, skulle varje godkänt exportslakteri äga vinna inträde. Föreningen skulle hava till ändamål bland annat att ombestyra all försäljning av svenskt bacon utom Sverige samt i anslutning därtill utöva den närmaste tillsynen över att meddelade föreskrifter i avseende å ifrågavarande exports bedrivande samt den exporterade varans beskaffenhet bleve iakttagna. Så länge baconimporten till Storbritannien vore kontingenterad, skulle det tillkomma föreningen att efter fastställda grunder fördela Sve-

riges kontingent å skilda exportslakterier. Över föreningens verksamhet borde en statlig tillsyn utövas av statens slakterinämnd.

I yttrandena hava meningarna rörande lämpligheten av förslagets genomförande varit delade. Lantbruksstyrelsen har erinrat, att i sak ett exportmonopol redan kommit till stånd på detta område därigenom att i anledning av den brittiska baconimportens kontingentering export av bacon från Sverige till Storbritannien och norra Irland numera icke finge äga rum utan tillstånd av lantbruksstyrelsen eller efter dess bemyndigande av svenska exportslakteriernas förening. Det vore enligt styrelsens förmenande skäl att avvakta resultatet av baconexporten under de nya former, den sålunda fått, innan mera ingripande åtgärder vidtoges än som vore förenliga med gällande bestämmelser i fråga om begränsningen av slakteriernas självständiga verksamhet. Kommerskollegium, som principiellt icke ställt sig avvisande mot införande av ett exportmonopol, har anfört, att, då ringa utsikter torde förefinnas att vinna avsättning för svenskt fläsk på andra marknader än den brittiska och redan genom nuvarande licenssystem på denna marknad de fördelar, som genom statsmonopol skulle vinnas, väsentligen uppnåddes, skäl knappast föreläge att för närvarande genomföra jordbruksutredningens förslag. Av de handelskammare, som yttrat sig i ärendet, hava handelskammarna i Stockholm och Göteborg likaledes förordat en avvaktande ståndpunkt, varemot Skånes handelskammare förklarat sig, om än med tvekan, biträda förslaget. Länsstyrelserna och hushållningssällskapen hava i allmänhet tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Kooperativa förbundet har, under åberopande av den redan genomförda regleringen av baconexporten, ansett anledning saknas att från statens sida ytterligare åtgärder härför vidtoges. Sveriges charkuteri- & slakteriidkares riksförbund har avstyrkt förslaget, Svenska exportslakteriernas förening, Sveriges allmänna lantbrukssällskap och interimsstyrelsen för Sveriges slakteriförbund hava däremot tillstyrkt detsamma, lantbrukssällskapet och slakteriförbundets interimsstyrelse under uttalande att, så snart en effektiv organisation av slakterierna erhållits genom slakteriförbundet och denna organisation själv på ett tillfredsställande sätt kunde reglera och omhänderhava exporten, ifrågavarande verksamhet helt borde överlätas på förbundet. Från de offentliga slakthusens sida har icke framställts annan erinran mot jordbruksutredningens förslag än att de offentliga slakthus, som vore godkända som exportslakterier, borde erhålla samma rätt som övriga exportslakterier att inträda i den sammanlutning, varå monopolrätten överlätas.

Enär med den begränsning, som numera är genomförd i fråga om vår baconexport till de brittiska öarna, sagda export icke längre torde vara i stånd att påverka prisbildningen i Sverige, torde ur denna synpunkt icke något vara att vinna med den av jordbruksutredningen föreslagna anord-

ningen. Att åter vissa andra fördelar kunna vara förbundna med en sådan koncentrerings av exporten som utredningen föreslagit må icke förnekas. I samband med den engelska importens kontingentering har emellertid, såsom i yttrandena påpekats, vår baconexport redan blivit ordnad på ett sätt, som i sak ganska nära ansluter sig till det av utredningen föreslagna. Exporten får ske allenast efter tillstånd av lantbruksstyrelsen eller efter dess bemyndigande av svenska exportslakteriernas förening, därvid det åligger lantbruksstyrelsen tillse, att utförseltillstånd ej lämnas i större utsträckning än som enligt kontingenteringen kan medgivas, samt att utförselkvantiteten fördelas mellan exportörerna enligt skäligen grunder och så att en möjligast jämn utförsel åstadkommes. (Jmfr. kungörelserna den 18 november 1932, nr 507, samt den 24 februari, den 17 mars, den 21 april och den 19 maj 1933, nr 47, 87, 134 och 217). Det förefaller lämpligt, att resultatet av dessa ingripanden på baconexportens område, vilka ännu blott varit gällande en kort tid, avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtagas. Jordbruksutredningens förslag synes sålunda åtminstone för närvarande ej böra bifallas.

Uppkomna frågor angående importbegränsning.

Jordbruksutredningen har jämväl upptagit till behandling frågan om åtgärder, ägnade att begränsa importen av slaktdjur och slakteriprodukter (sid. 183 o. f.). Utredningen har härutinnan framhållit, att införseln till Sverige av levande kreatur samt kött och fläsk visserligen för närvarande vore av jämförelsevis ringa omfattning, men att det givetvis kunde befaras, att densamma vid ett förbättrat prisläge å den svenska marknaden skulle hastigt svälla ut. Beträffande spörsmålet huruvida redan i nuvarande situation importbegränsande åtgärder vore nödvändiga eller önskvärda har utredningen anfört i huvudsak följande.

Vad till en början anginge införseln till Sverige av *slaktdjur samt färskt kött och fläsk*, kunde de införda varorna med fördel ersättas av inhemska sådana, varför ur denna synpunkt hinder ej mötte mot en begränsning av importen ifråga. Denna vore dock i vad avsåge såväl fläsk som nötkött för närvarande av jämförelsevis ringa omfattning och utövade på grund därav endast ett begränsat inflytande å kreaturspriserna i Sverige. I anledning därav samt med hänsyn till önskvärheten av att handelsförbindelserna med utlandet för närvarande ej onödigtvis stördes funne sig jordbruksutredningen ej böra beträffande sistnämnda båda varuslag tillråda vidtagandet av åtgärder i berörda syfte. Importen av fårkött däremot hade under senare år visat en markerad tendens att stiga och utgjorde för närvarande en icke obetydlig andel av förbrukningen i landet av samma vara. Enär införseln i allt väsentligt skedde över Stockholm, utövade den en ganska kännbar pristryckande inverkan å därvarande marknad. Då vidare de av jordbruksutredningen föreslagna åtgärderna till förbättrande av läget å slaktdjursmarknaden, därest de genomfördes, sannolikt lämnade fårpriserna tämligen oberörda, torde för bevarande av

viss jämvikt mellan olika produktionsgrenar inom jordbruket vara önskvärdt, att om möjligt åtgärder vidtoges, som direkt åsyftade att underlätta fårköttets avsättning. Den enklaste anordningen för att underlätta avsättningen inom landet av svenskt fårkött vore under förhandenvarande förhållanden enligt jordbruksutredningens förmenande en måttlig höjning av tullen på samma vara.

Helt annorlunda gestaltade sig förhållandena beträffande införseln av *saltat fläsk och saltat hästkött*. Båda dessa varuslag, vilka i rätt avsevärda mängder infördes till Sverige från i huvudsak Amerikas förenta stater, härrörde från en för världsmarknaden tillrättalagd produktion. Enär de på grund därav vore föremål för en av den svenska marknaden oberoende prisbildning, komme med all sannolikhet en tullhöjning eller varje annan därmed jämförbar importreglerande åtgärd att hava till följd en motsvarande fördyring av desamma i Sverige. Då vidare de importerade varorna i förevarande fall endast i begränsad omfattning kunde ersättas av motsvarande inhemska varor på grund av skillnad i kvalitet och beskaffenhet i övrigt, syntes tillräckliga skäl för åtgärder i antydda riktning ej föreligga. Detta utslöte givetvis ej, att jordbruksutredningen funne det i hög grad önskvärdt, att uppkomsten av en inhemsk produktion av beskaffenhet att göra importen ifråga helt överflödig underlättades. Särskilt gällde detta ifråga om salt fläsk.

Vad beträffade *övriga slakteriprodukter*, torde den import därav, som för närvarande skedde till Sverige, i stor utsträckning endast med svårighet kunna undvaras. Så t. ex. infördes avsevärda mängder tunga sydamerikanska hudar för användning i sullädersindustrien, varest de lätta svenska hudarna ej lämpligen borde användas. Enligt vad från fackmannahåll allmänt uttalats finge det dock anses uteslutet, att ett utbyte av utländska hudar mot svenska skulle kunna ske i sådan omfattning, att den avsevärda export av svenska hudar, som för närvarande förekomme, bleve helt överflödig. Vid sådant förhållande skulle en importreglering i en eller annan form ifråga om berörda varuslag bliva verkningslös, såvida densamma ej kombinerades med exportreglering. På grund av den jämförelsevis ringa betydelse en måttlig höjning av hudpriset hade för slaktdjurspriserna torde emellertid fördelarna av en dylik anordning ej komma att stå i rimligt förhållande till olägenheterna därav. Liknande synpunkter torde även kunna i stor utsträckning göras gällande beträffande övriga vid slakt erhållna biprodukter.

Ehuru betänkandet i förevarande del icke utmynnat i något direkt yrkande, har förevarande spörsmål närmare berörts i ett flertal av de i anledning av betänkandet avgivna yttrandena.

Lantbruksstyrelsen har, vad angår importen av fårkött, förklarat sig anse åtgärder till hindrande av denna import vara av behovet pakallade. Styrelsen har erinrat, att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 april 1932 angående ursprungsbeteckning för vissa slag av importerade lantmannaprodukter samt fisk hemställt om sådan ändring i gällande bestämmelser om märkning av importerade köttvaror, att vid saluhållande av kött det utländska ursprunget lika tydligt framginge, som när fråga vore om kött efter importerade levande djur. Den av styrelsen sålunda föreslagna tydligare märkningen skulle enligt styrelsens mening

bidraga till att minska fårköttimportens omfattning. Den under svåra förhållanden arbetande fårskötseln behövde emellertid också väl det stöd, som en något förhöjd tull kunde lämna. Styrelsen ansåge en tullhöjning av cirka 13 kronor eller från nuvarande 7 kronor till 20 kronor per 100 kilogram vara befogad. — Beträffande importen av fläsk och hästkött har lantbruksstyrelsen förklarat sig icke kunna dela jordbruksutredningens uppfattning, att ifrågakarande import vore så egenartad, att åtgärder mot densamma icke skäligen borde vidtagas. Detta gällde särskilt fläskimporten. Om än efterfrågan på det amerikanska fläsket torde hava minskat, syntes det dock styrelsen som om denna vara till följd av vanans makt fortfarande intoge en knappast berättigad särställning. Enda möjligheten att förbehålla denna marknad åt den svenska produktionen vore att något höja den nu med 12 kronor per 100 kilogram utgående tullen å fläsk. En höjning till cirka 20 kronor per 100 kilogram skulle enligt styrelsens uppfattning utan större olägenhet för konsumenterna kunna genomföras till gagn för den inhemska svinskötseln.

Ett flertal hushållningssällskap hava framhållit vikten av att importreglerande åtgärder i tid vidtoges, så att resultatet av de prisstödjande åtgärderna icke äventyrades genom stegrad import.

Kommerskollegium har — samtidigt med att ämbetsverket betonat, att, därest genom konstlade åtgärder en prisförhöjning å den inhemska marknaden skulle ernås, särskilda importreglerande anordningar torde behöva vidtagas — varnat mot att alltför hårt tillstrypa importen av ifrågakarande produkter. Kollegiet har framhållit, att redan gällande bestämmelser angående köttimporten vållat en misstämning inom vissa länder, där vi hittills kunnat finna en gynnsam avsättning för våra exportprodukter. Skulle ytterligare hinder läggas i vägen för nämnda import, vore det fara värt, att handelsförbindelserna med sagda länder skulle komma att på ett beklagligt sätt rubbas.

Sveriges charkuteri- & slakteriidkares riksförbund har förklarat sig intet hava att erinra mot en höjning av tullen på fårkött, om än tillgången på utländsk vara för närvarande ej motsvarade efterfrågan. Även importen av amerikanskt fläsk skulle enligt förbundets mening kunna begränsas genom höjd tull, då något verkligt behov av denna vara ej kunde påvisas. Förbundet har vidare anfört, att i fråga om isterflott och talg importen visserligen vore ungefär lika stor som exporten, men att till följd av högre kvalitet och därav följande högre pris på importvaran utbytet bleve till nackdel för landet. En lämpligt avvägd tull skulle stimulera kvalitetsproduktionen och därigenom underlätta avsättningen inom landet av de egna produkterna.

Skånska slakteri- och charkuteriidkareförbundet slutligen har uttalat önskvärdheten av, om ej totalt importförbud, åtminstone skärpt reglering av importen av animaliska produkter och biprodukter, därvid särskilt intresse borde ägnas importen av hudar och fett.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att *Östergötlands andelslakteriförening u. p. a. jämte tre andra slakteriföretag* i en till jordbruksdepartementet ställd skrivelse den 21 mars 1933 hemställt, att, enär importen av amerikanskt fläsk gjorde stort intrång på den svenska fläskmarknaden, en höjning av tullen å fläsk måtte tagas under övervägande.

Uppenbart är, att prisstödjande åtgärder på den inländska marknaden ofta nog, därest det önskade resultatet skall ernås, måste kombineras med åtgärder i importreglerande syfte. Med hänsyn härtill kunna förhållandena givetvis komma att utvecklas därhän, att det skydd som beredes den inhemska produktionen genom nuvarande bestämmelser icke blir tillfyllest. Tillräckliga skäl att redan nu företaga skärpning av gällande importstadganden torde dock ej hava förebragts.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) dels besluta, att en fond, benämnd statens slakterilånefond, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de av mig tillstyrkta grunder,

dels ock såsom kapital för statens slakterilånefond anvisa för budgetåret 1933/1934 under Utgifter för kapitalökning, Statens utlåningsfonder, ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att i sin helhet utgå av lånemedel; samt

2) antaga det såsom bilaga till detta protokoll fogade förslag till förordning angående slaktdjursavgift.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.

Bilaga.

Förslag
till
förordning angående slaktdjursavgift.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

För åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för slaktdjur och slakteriprodukter skall, där Kungl. Maj:t så förordnar, för kött, som godkänts vid besiktning enligt lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus, upptagas viss avgift (slaktdjursavgift).

Har Kungl. Maj:t beträffande under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning lämnat medgivande, som avses i § 9 tredje stycket nämnda lag, skall slaktdjursavgift upptagas jämväl för kött, som blivit vid sådan slakteriinrättning efter besiktning godkänt och stämplat.

2 §.

Slaktdjursavgift skall utgå för hel kropp eller del därav med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer, under iakttagande att avgiften högst må utgöra, räknat för hel kropp, beträffande nötkreatur som efter nedslaktningen väger minst 100 kilogram (storboskap) och häst tre kronor, svin två kronor samt övriga i förenämnda lag avsedda djur en krona.

3 §.

Uppbörd av slaktdjursavgift, som utgår enligt 1 § första stycket, skall omhänderhavas av det samhälle, genom vars försorg köttbesiktningen ägt rum.

Finnes för samhället fastställd taxa, varom stadgas i § 8 mom. 1 förutnämnda lag, skall den för uppbörden av avgifter enligt berörda taxa tillämpade ordning iakttagas jämväl i fråga om uppbärandet av slaktdjursavgift.

4 §.

För erläggande av slaktdjursavgift, som skall utgå enligt 1 § andra stycket, ansvarar slakteriinrättningens innehavare.

5 §.

Medel, som inflyta genom upptagande av slaktdjursavgift, skola ingå till en fond (statens slaktdjursfond), vilken förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

Fondens medel skola för det i 1 § angivna ändamål användas i enlighet med bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar.

6 §.

För handläggning av frågor i avseende å tillämpningen av denna förordning tillsätter Kungl. Maj:t en nämnd, statens slakterinämnd, med åliggande att till Kungl. Maj:t avgiva förslag till bestämmande av slaktdjursavgiftens storlek, att utöva kontroll över avgiftens behöriga utgörande, att hos Kungl. Maj:t göra de framställningar, vartill förhållandena kunna föranleda, samt att i övrigt fullgöra de uppgifter, som Kungl. Maj:t uppdrager åt nämnden.

Närmare föreskrifter om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av Kungl. Maj:t.

7 §.

Närmare föreskrifter beträffande ordningen för slaktdjursavgifts erläggande och indrivande så ock i avseende å förordningens tillämpning i övrigt meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, och gäller till och med den 30 juni 1935.
